

14100 тис. грн. може служити індикатором оптимізму інвесторів щодо інвестування саме в будівельну галузь.

Таким чином, сучасний ринок цінних паперів являє собою дуже складну систему економічних відносин, пов'язаних з випуском і обігом цінних паперів, діяльністю учасників ринку цінних паперів і регулюванням цієї діяльності; відносин, що створюють умови для функціонування суспільного капіталу за допомогою випуску і обігу цінних паперів, розподілу доходів і ризиків від інвестицій. Створення в Україні нормально функціонуючого ринку цінних паперів – передумова інвестиційної активності в країні, зростання національної економіки, особливо її будівельної галузі.

1. Про цінні папери і фондову біржу. Закон України від 18 червня 1991 року №1201-ХІІ.

2. Методика розрахунку інтегрального індексу фондового ринку. Затверджена рішенням ДКЦПФР від 20 грудня 2000 р. № 237.

3. Звіт ДКЦПФР за 2001 рік. – К., 2002.

4. Киевский телеграф. 23-29 сентября 2002 г. – С.7.

Отримано 14.10.2002

УДК 330.322

М.О. НАУМЕНКО

Харківський державний економічний університет

НАПРЯМКИ ТА ЧИННИКИ АКТИВІЗАЦІЇ КАПІТАЛОТВІРНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Розглянуто економічний зміст, відмінності та сучасні особливості таких внутрішніх капіталотвірних чинників, як амортизаційні відрахування та прибуток.

Одним із шляхів поповнення нестачі фінансових ресурсів підприємств є підвищення цін на продукцію, яку вони виробляють. Однак збільшуючи ціни, підприємства зіштовхуються зі скороченням попиту, проблемами забезпечення реалізації продукції і, як наслідок, з порушенням нормального відтворювального процесу, скороченням виробництва. Послідовне дотримання подібної політики у спробах залучити кошти у виробництво веде до банкрутства.

Теоретично відновлення обсягу власних засобів виробництва підприємствами забезпечується головним чином за рахунок амортизаційних відрахувань, які за своїм економічним змістом є джерелом коштів, що спрямовуються на реновацію устаткування, заміщення вартості спожитого основного капіталу, а в певних випадках також інвестицій у розвиток.

Прискорена амортизація, що переслідує мету формування мотивацій і додаткового ресурсного забезпечення технологічного розвитку галузей (підприємств), які мають стратегічне значення, не виправдовує сподівань. На практиці застосування цього загальновідомого методу, безумовно, дещо поштовхує процес технологічного оновлення елементів основного капіталу, але в кінцевому рахунку також приводить до збільшення собівартості і, отже, ціни виробів, що спричиняє зменшення обсягу продажів. До того ж загальновідомо, що ціни на нове обладнання значно перевищують кошти, накопичені за рахунок амортизаційних відрахувань, і розраховувати на те, що певна свобода у розпорядженні цими коштами дасть істотний поштовх технологічному розвитку, не має сенсу, тим більше що це суперечить економічному змісту амортизації.

Проте заперечувати певні можливості участі амортизаційних фондів підприємств у активізації простого й розширеного відтворення елементів основного капіталу не можна. Але така участь потребує комплексу заходів насамперед інституціонального характеру, що повинні передбачати законодавче регулювання порядку поповнення і напрямків використання коштів амортизаційних фондів, зокрема заборону їх спрямування на поточні витрати, підвищення заробітної плати, преміювання тощо. Крім цього необхідно підвищити норми амортизаційних відрахувань, тобто, скорочуючи термін служби устаткування, технологічних ліній та ін., визнати зростаючу роль морального зносу елементів активної частини основного капіталу у визначенні конкурентоспроможності продукції і самого підприємства, яке її виробляє.

На сьогодні середні норми амортизації в цілому відповідають середньому терміну служби основних фондів протягом 25-30 років проти, наприклад, Японії, де основний капітал оновлюється в середньому за 3 роки. Очевидно, що без застосування нагальних відповідних заходів не може бути й мови про рівноправну участь вітчизняної економіки у світогосподарських зв'язках та процесах глобалізації. При цьому доцільно ще раз підкреслити, що ні за своїм економічним змістом, ні за фізичними розмірами амортизаційні відрахування не можна ототожнювати з інвестиційними коштами. У сучасних умовах основним джерелом виробничого інвестування є банківський кредит.

Чинником зростання інвестицій може стати повне або часткове звільнення від податків тих економічних суб'єктів, які інвестують ресурси на термін, потрібний для повної окупності витрат капіталу.

Прискоренню процесів капіталізації певної частини доходів може також сприяти зниження митних зборів на ввезені з-за кордону устаткування та інноваційні технології. До того ж такі заходи сприяють ак-

тивізації притоку іноземного інвестиційного капіталу, частка якого в загальній структурі інвестицій значно нижча, ніж у більшості постсоціалістичних країн.

Дефіцит інвестиційних ресурсів залишається однією з основних проблем вітчизняної економіки. Позитивним змінам у цій ситуації продовжують протидіяти такі чинники, як відмова від централізованого кредитування і мінімізація державних капіталовкладень, інфляційні процеси, труднощі у становленні ринків державних і корпоративних цінних паперів, втрата довіри фізичних і юридичних осіб до комерційних банків і криза банківської системи.

Слід зазначити, що як і раніше значна частина капіталотвірних інвестицій вітчизняних підприємств спрямована на реновацію, тобто заміщення елементів основного капіталу, що вибувають. Якщо прибуток – це тільки потенційний інвестиційний ресурс і джерело капітальних вкладень, то амортизаційний фонд за своїм призначенням є таким ресурсом з моменту формування. Амортизаційні відрахування – це капітальна вартість, що відокремилася від своїх речовинних носіїв, які є елементами основного капіталу і знаходяться в кругообігу й обігу підприємства. На відміну від заробітної плати і прибутку, вони не можуть розглядатися ні економічно, ні юридично як доход підприємства (трудового колективу, власника). Вони виступають як частина авансованого / статутного капіталу, що відокремлюється у процесі кругообігу, і, як і весь капітал підприємства, повинні зберігатися в обороті підприємства і не використовуватися як доход. Наявність такої можливості означає розтрату авансованого капіталу, порушення прав його власників (акціонерів). Разом з тим, діюче законодавство не захищає прав власників від розкрадання амортизаційного фонду, від його втрати у неплатежах, збитках і боргах, від використання амортизаційних відрахувань несумлінним менеджерам як джерела виплат, пільг тощо.

Отримано 01.11.2002

УДК 658.152

О.П.КОЮДА

Харківський державний економічний університет

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ І ЖИТТЄВИЙ ЦИКЛ ПІДПРИЄМСТВА

На основі звітності про рух грошових коштів пропонується визначати якість управління підприємством. Показана залежність якості управління від структури грошо-